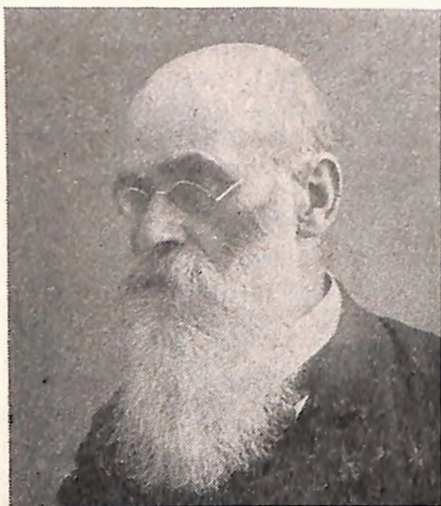


ABRAHAM KAPON



Krajem XIX i početkom XX veka Bosna je još uvek bila zabačena provincija Austro-ugarske monarhije, a sefardska jevrejska zajednica u Sarajevu, u koju je sporo i raznim zaobilaznim putevima prodirao uticaj Zapada, je nedovoljno brzim koracima išla ka progresu. Poznato je da su sve do polovine XIX veka verske škole bili jedini stubovi prosvetljenosti među bosanskim Jevrejima, i da su pored znanja veronauke pružale samo još pismenost. Jedva da je prošlo pedeset godina od vremena kada je u Sarajevu pod turskom okupacijom otvorena prva javna škola (ruždija), u koju su Je-

vreji retko i nerado slali svoju decu smatrajući je profanom. Među starijim Jevrejima bilo je veoma malo školovanih ljudi kao što su to bili Ziver Efendi Salom, kasnije jedan od valija u Damasku, Javer Efendi Baruh, odličan poznavalac turskog jezika i kao takav, od 1876. godine, bosanski predstavnik u turskom parlamentu, i Zeki Efendi Atijas, dugogodišnji državni činovnik. Ni austrijska okupacija nije donela veći preobražaj u prosvetnim prilikama Bosne, pa ni sarajevske jevrejske zajednice. Obavezna školska nastava uvedena je tek 1911. godine. Takve su bile prilike u vreme kada se 1900. godine doselio u Sarajevo Abraham Kapon, pokretač prvog jevrejskog lista u Bosni.

Rodio se u Ruščuku 1853. godine. Usled raznih nedaća koje je smrt njegovog oca donela porodici, radio je u svojoj najranijoj mladosti kao pomoćnik u trgovini i istovremeno učio hebrejski kod tada čuvenog rabina Menahema Farhija, osnivača prve Talmud-

tore modernog sistema u Ruščuku. Kasnije, zbog oskudice u koju mu je porodica zapala, morao je, i pored svoje žarke želje za znanjem, da napusti voljenog učitelja i učenje. Od tada će ceo njegov život biti isprepleten borbom za голу egzistenciju i željom da sebi stvori mogućnost za intenzivan intelektualni rad.

Živeo je u Ruščuku, Nikopolju, Plevni, Sofiji, Varni, Carigradu, Ploestiju i Sarajevu, i bavio se trgovinom, bankarskim poslovima, bio prevodilac gradske opštine, urednik novina, hazan, propovednik, pesnik i pisac. Za sve vreme svoje burne karijere, tokom koje su njegove aktivnosti bile određene ličnom ekonomskom situacijom i potrebom da ishrani svoju brojnu porodicu, njegov duh intelektualca tražio je kompenzaciju u intenzivnom aktivnom učestvovanju u kulturnom životu i razvoju jevrejskih zajednica u kojima se nalazio. Po svojim životnim nazorima bio je vatreni sledbenik Haskale, pokreta prosvete koji je već čitav jedan vek prodirao i učvršćivao se među Jevrejima Nemačke, Austrije, Poljske i Rusije. Neobičnost njegove ličnosti dolazila je do punog izražaja baš u tom balkanskom ambijentu, u jevrejskim zajednicama Bugarske, Turske, Rumunije i Bosne, gde je živeo i sa misionarskim fanatizmom se borio protiv vekovnih predrasuda. Srž njegove intelektualne ličnosti bila je večita težnja za progresom: deci treba dati školu, približiti im modernu nauku i literaturu. Tim svojim idejama ostao je dosledan do kraja života. U svojim autobiografskim beleškama, koje su ostale u rukopisu nedovršene iza njegove smrti, on opisuje prilike u nikopoljskoj jevrejskoj opštini 1878. godine:

„... Jevrejske porodice u Nikopolju su se posle rata (bugarsko-turskog*) nalazile u velikoj nevolji: sinagoga koju su uz velike žrtve sazidali 1850. godine, bila je spaljena za vreme rata, a u nedostatku škole, deca su lutala ulicama. Članovi zajednice su uz napore sazidali dve obične sobe koje su služile kao škola i sinagoga. Medutim, stanje u opštini je bilo tako da je još mnogo štošta moglo da se poželi. 1880-81. godine sam uz pomoć inteligentnog trgovca Samuela Bony-a doprineo poboljšanju stanja stvari time što sam pripomogao da kao profesor hebrejskog jezika dođe iskusni Isak Djaldeti, učenik cenjenog Samuela Lupe, direktora škole „Alliance israelite” u Filipopolisu i Jedrenu, i što sam osnovao društvo „Ahavat reim”, koje je izdržavalo školu gde su deca na opšte zadovoljstvo dobijala instrukcije u hebrejskom i francuskom jeziku...”

Njegovo učešće u životu jevrejske opštine u Plevni, gde mu je 1883. godine gradska opština poverila prevodenje službenih akata sa turskog na bugarski jezik, bilo je takođe značajno:

„... U Plevni je jevrejska opština bila podeljena u dve partije koje su se od pre nekoliko godina međusobno svadale, tako da zidanje sinagoge započeto pre rata nije moglo da bude završeno; školu nisu imali i opšte stanje u opštini nije bilo zadovoljavajuće. Iako se nisam mešao u te probleme, nisam mogao da odbijem pred-

* prim. autora.

log poštovanog Ham rabi Gabriela Almozlino, tada vrhovnog rabina Bugarske, koji mi je telegrafski stavio u zadatak da pomirim partije. Uložio sam mnogo napora dok sam smirio uzburkane duhove; potpomognut od nekolicine intelektualaca uspeo sam da sa ulice odvučem decu koja su se bavila kojekakvim poslovima, kao i onu koja su radila kod nekih trgovaca, i pretvarajući u školu jedno odeljenje koje je pripadalo opštini, doveo sam kao profesora hebrejskog, bugarskog i francuskog jezika mladog Hajima Basana. Učinio sam da „Alliance israelite” pošalje besplatno priličnu količinu školskog materijala za siromašnu decu, tako da su i roditelji i deca progledali pošto su duže vremena provodili život bolne zastalosti, tapkajući u mraku...”

Iz ovih zabeležaka vidi se da se Kapon uzdigao iznad savremenika po svojim shvatanjima o važnosti koje je prosvećivanje imalo. Posebnu pažnju i brigu ukazivao je deci i omladini, pravilno ocenjujući njihovu ulogu u kulturnom napretku. Interesantno je da je on, koji je prva znanja stekao u verskoj školi i koji sa toliko poštovanja govori o verskim učenjacima, talmudistima i rabinima, a uz to je i sam unuk beogradskog rabina Šelomo Kapon, autora mnogih verskih rasprava, usmjerio svoju aktivnost ne na osnivanje religioznih škola, već onih koje će deci pružiti pismenost, poznavanje jezika i opšte obrazovanje.

1885. godine Kapon je živio kraće vreme u Varni i ponovo u Ruščuku, ali ne mogavši da u tim mestima obezbedi sebi i svojoj porodici egzistenciju, nastanio se iste godine u Ploestiju, gde je do 1900. godine vršio funkciju hazana i propovednika u jevrejskoj opštini.

Za vreme službovanja u Ploestiju, njegova aktivnost je bila veoma živa. Njemu i grupi intelektualaca pripada zasluga za razradu opštinskih statuta, kao i statuta društva „Bikur holim — Rehitsa levaya” i fonda „Natan Koen” obrazovanog u cilju potpomaganja nezbrinutih devojak; doprineo je izgradnji novog, modernog hrama propagirajući njegovo podizanje svojim govorima i putujući i lično rasturajući srećke specijalne lutrije, ustanovljene u tu svrhu i odobrene od države. No, nesumnjivo je najveća njegova zasluga bila pokretanje lista „La Alborada” koji je izlazio 1898/9. godine. List je bio štampan na španskom jeziku, na 28 strana i sadržavao je književne priloge, prevode iz strane literature, manje studije, talmudsku književnost, španske poslovice i izreke sačuvane u jeziku sefardskih Jevreja, kao i lokalne vesti. Do aprila 1899. godine izašlo je 12 brojeva „La Alborade”. S obzirom na to da je štampana u Ruščuku, smatra se i znatnim prilogom razvoju jevrejske štampe u Bugarskoj.

Poznato je da je položaj Jevreja u drugoj polovini XIX veka u Rumuniji bio otežan raznim zakonima i drugim merama koje su Jevrejima uskraćivale građanska prava, i raznim zabranama i restrikcijama ih izdvajale od ostalog stanovništva na privrednom, kulturnom i političkom polju. Jevreji su u Rumuniji smatrani stran-

cima čak i u slučajevima gde je već više generacija jedne porodice nastanjivalo zemlju. Na sednicama rumunske skupštine iz 1869. godine tvrdilo se da je prodor Jevreja u trgovinu i industriju toliki da ometa formiranje nacionalne buržoazije i da oni ugrožavaju vlast i nezavisnost Rumunije. Jevrejima su škole bile nepristupačne a nastavnici i profesori univerziteta su smatrani njihovim najgorčnijim neprijateljima, jer su se koristili svojim položajem za propagiranje antisemitskih ideja i udruživali se u društva kao što je bilo „Udruženje otpora protiv jevrejske invazije”, osnovano u Bukureštu 1870. godine.

U ovim uslovima, koji se nisu promenili ni krajem XIX veka, mnoge su jevrejske porodice napuštale Rumuniju. Veliki talas iseljavanja u Severnu Ameriku zahvatio je rumunsku jevrejsku zajednicu. Početkom 1900. godine i Kapon odluči da sa svojom porodicom napusti Ploesti i otputuje u Ameriku, gde će njegova deca moći da nastave školovanje koje im je u Rumuniji bilo uskraćeno. Pred njim su se otvarale nove perspektive bolje budućnosti, u šta su ga uveravali prijatelji iz Novoga sveta.

Međutim, put Abrahama Kaponu u Ameriku nije se nikada ostvario. Prekinuo je putovanje u Beču gde je saznao da će, zbog mnoštva emigranata iz Rusije i Rumunije, morati da u Roterdamu čeka do jeseni na slobodna mesta na brodu. To ga je navelo na pomisao da odloži put do proleća, a da zimu provede u Ploestiju ili Bukureštu. U Beču se tada nalazio na proputovanju Meir Danon iz Bijeljine, koji mu je savetovao da dođe na šest meseci u Sarajevo umesto da se vraća u Rumuniju. Poslušavši njegov savet, doputovao je 12. maja 1900. godine u Sarajevo. Sticajem raznih okolnosti je tu i ostao do kraja života.

U to vreme je u Sarajevu tradicija još uvek bila skoro jedini putokaz porodičnog, kulturnog i privrednog života, a među starijim Jevrejima je tako reći jedino merilo za stepen kulture i znanja bilo poznavanje Biblije i Talmuda. No, prve generacije mladih intelektualaca već su išle na školovanje u kulturne centre Austrije, te je njihov doprinos novim strujanjima postajao sve značajniji. Među njima je Kapon našao pristalice svojih ideja

U Sarajevu je Kaponu prvenstveno zadržala zamisao ponovnog izdavanja „La Alborade”:

„... Ostao sam sa porodicom u Sarajevu jer mi je izvestan broj obrazovanih ljudi ovog grada predložio da ovde objavljujem svoj list „La Alborada” koji je prestao da izlazi u Ploestiju. Izgledalo mi je da bi želja ovih intelektualaca mogla da se ostvari uz pomoć svih onih koji su se pokazali kao veliki ljubitelji napretka i koji su mnogo obećavali...

... Na jednom sastanku najprosvećenijih članova opštine utvrđena je velika potreba postojanja jednog lista koji bi bio organ Sefarada Bosne i Hercegovine. Obrazovan je odbor od 10 intelektualaca kojima je stavljeno u zadatak da učine sve što je moguće za ostvarenje ovog projekta, a pošto su neka gospoda obećala do-

אנונימוס
אשר יתפרסם בזה העיתון
לא יחשב כמקור
אשר יתפרסם
בזה העיתון
אשר יתפרסם
בזה העיתון
Redactor:
ABRAHAM A. SAPPIN

לה אלבוראדה

פיראודיקו
אינסטרומנטו פיראודיקו
איראנו ריל דוראדו ריל בונטא א דוראדו ריל
אמאריס קאדה פיראודיקו
סע א דוראדו ריל בונטא א דוראדו ריל

אנונימוס
אשר יתפרסם בזה העיתון
לא יחשב כמקור
אשר יתפרסם
בזה העיתון
אשר יתפרסם
בזה העיתון
אשר יתפרסם
בזה העיתון

SARATVO, 25 DE DICIEMBRE DE 1900.

קולנון עם זמם אנוס ארבעתים די לה גורם אי די לה מלחמה
היא זמם מלחמה די רובלנו לה ארבעתים די קולנון ארבעתים
לנוף דייק, ארבעתים קולנון די ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים
היא די לה ארבעתים, ודי לה ארבעתים ארבעתים ארבעתים
די לה ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים
זמם די לה ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים
די לה ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים
די לה ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים
די לה ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים

יום נחמד, אין יוםנו עם ארבעתים, ארבעתים
ארבעתים, די לה ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים
ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים
ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים
ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים
ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים די לה ארבעתים ארבעתים

אנונימוס, אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס

די אנונימוס די אנונימוס אנונימוס די אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די אנונימוס אנונימוס די אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די אנונימוס אנונימוס די אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די אנונימוס אנונימוס די אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די אנונימוס אנונימוס די אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די אנונימוס אנונימוס די אנונימוס אנונימוס

אנונימוס
אשר יתפרסם בזה העיתון
לא יחשב כמקור
אשר יתפרסם
בזה העיתון
אשר יתפרסם
בזה העיתון
אשר יתפרסם
בזה העיתון

אנונימוס, אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס

אנונימוס, אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס
אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס די לה אנונימוס אנונימוס

Prvi broj — prve godine „La Alborade“

brevoljne priloge za rezervni fond koji bi osigurao izlaženje lista, „La Alborada” se pojavila na opšte zadovoljstvo...”

Prvi broj „La Alborade” je izašao 28. decembra 1900. godine. Imao je karakter poučno-literarnog nedeljnog lista i kao takav je stekao svoje čitaoce. Redaktor mu je bio Abraham Kapon, a odgovorni urednik Elijas E. Kajon. Stranice „La Alborade” najčešće je ispunjavao sam Kapon i preko njih sprovodio svoju kulturnu misiju.

Trideset godina kasnije, kada je u sećanju sarajevskih Jevreja „La Alborada” postojala još samo kao asocijacija na njenog osnivača, Kalmi Baruh je, dajući kratku ocenu književnog rada Abrahama Kapon, rekao: „Koliko god cenim pesme i ostale radove pokojnog Kapon, za mene ostaje taj časopis kao fenomen, jedna od najlepših manifestacija njegovih kulturnih i književnih napora. Pre punih trideset godina izdavanja jednog časopisa sa modernističkim tendencijama u našoj sredini znači mnogo. Za to je bila potrebna jaka kulturna svest, sprema i rešenost na borbu sa vekovnim predrasudama. Pokojni Kapon je zasigurno imao sve te dispozicije, pa izgleda da je u tome i ustrajao”.

Međutim, prepreke za izlaženje lista su bile suviše velike i list nije bio dugog veka. Poslednji broj je izašao 16. avgusta 1901. godine. O tome kako je „La Alborada” prestala da izlazi posle tridesetog broja, piše sam Kapon:

„... Sva obećanja su se pretvorila u vodu, a sve nade u razočaranja. Zbog nesloga koje su izbile unutar opštine oko upravljanja opštinskim institucijama i oko hramova, list nije mogao da izlazi duže od osam meseci. Ljudi koji većim delom nisu bili navikli da čitaju novine i koji su živeli u zaostalosti, počeli su da vole „La Alboradu”, te su mnogi bili razočarani kada je prestala da izlazi. Osnivači su, međutim, iz obzira koje su imali prema svojim rođacima i prijateljima, protivnicima omladine i intelektualaca, izgubili svaku volju da učine bilo kakav napor za ponovno izlaženje lista. Kao posledica toga, posle mog danonoćnog napora od 8-9 meseci, imao sam tu nesreću da vidim utrošenu svu svoju skromnu ušteđevinu. To je bila sva korist koju sam imao od ovog lista o kome jedva da je ostalo nešto traga u sećanju naprednih, a koji za mene i moju porodicu predstavlja samo neprijatnu uspomenu...”

Zbog toga je Kapon 1903. godine prihvatio ponuđeno mu mesto hazana i propovednika u hramu koji je bio osnovan na inicijativu sarajevskih intelektualaca u zgradi škole sazidane iste godine. Bila je to prva moderna sinagoga u Sarajevu u kojoj žene nisu stajale iza rešetaka (mušebeka). Pored ostalih reformi koje je uneo u bogoslužje, Kapon je organizovao prvi sinagogalni hor u Sarajevu. Od tada je u tom hramu pevao hor, a prisutni su se molili tiho i nečujno. Zbog toga je nazvan „Il kal di lus mudus” (Hram nemih).

U toku svog hazanskog službovanja Kapon je zbog svojih naprednih pogleda stekao dosta neprijatelja. On je otvoreno istupao

protiv nekih običaja kao što je „kaporet”, tvrdeći da potiče iz vremena prinošenja žrtava. Ortodoksi su se za njim bacali kamenjem na ulici, jer je subotom nosio štap. Nasuprot tome, omladina ga je rado slušala dok govori i okupljala se oko njega, naročito bečki daci, članovi „Esperanse”. Sve je to doprinelo da mu u jesen 1910. godine bude otkazana služba. On to komentariše sa ogorčenjem: „... Imao bih i suviše da pišem kada bih hteo da prikažem ružne i neukusne pojave koje su me postepeno demoralisale za ovih deset godina mog života u Sarajevu. Sva obećanja koja su mi data u vezi sa poboljšanjem moje egzistencije, bila su kao kule u vazduhu, jer u izvesnim momentima predstavnici opštine nisu mogli (zbog nesloga), dok u drugim nisu znali, da dostojno nagrade onoga ko je ispunjavao svoje dužnosti na putevima progresa...”

Posle toga, slobodan od svih obaveza prema sarajevskoj opštini, provodi godinu dana u Ruščuku, za koje je vreme bio redaktor nedeljnog lista „Hašofar”, organa cionističke organizacije u Bugarskoj. Pored toga je aktivno saradivao u društvu „Mikra”, koje je osnovala omladina u želji da se bliže upozna sa hebrejskim jezikom i književnošću. Kasnije je ovu saradnju nastavio šaljući svoje rukopise iz Sarajeva.

Ostatak svog života posvetio je književnosti i poeziji, i beleženju folklornog blaga među sefardskim Jevrejima Bosne.

Umro je u svojoj 77-oj godini, 21. septembra 1930. godine. Za sobom je ostavio mnoštvo neobjavljenih rukopisa koji su nestali u drugom svetskom ratu.

Prilično je teško u potpunosti obuhvatiti složenu ličnost Abrahama Kapona, i oceniti njegov doprinos na polju prosvetavanja i napretka jevrejskih zajednica u kojima je živio. Veoma živog, nemirnog i iskričavog duha, i sam je celog svog života žudeo za novim znanjima. On sam o sebi govori da su ga životne okolnosti spojene sa ličnom željom za učenjem odvele putevima studiranja jezika, španskog, turskog, bugarskog, francuskog i rumunskog „i još ponekog” što po njegovom mišljenju ipak nije bilo dovoljno da ga uvrsti u redove poliglota. Zbog toga je kasnije, oslobodivši se potrebe da izdržava porodicu trgovinom, sa oduševljenjem obnavljao svoja znanja hebrejskog jezika stečena u detinjstvu da bi pisao na tom jeziku pozorišne komade, pesme i pripovetke.

Jedna od osnovnih komponenata njegove ličnosti bila je otpor prema svakom konzervatizmu, verskom i društvenom. To mu je često pribavljalo neprijatelje, ali zato je i okupljalo oko njega mlade i napredne duhove među kojima je uvek imao prijatelje. Svoje komade i pesme pisao je za omladinu i narod i posvećivao ih je njima sa mnogo topline.

Bio je istovremeno romantičar i racionalista. Iznad svega je cenio nauku, a kod ljudi je poštovao znanje i mudrost. Jedan od

njegovih životnih ciljeva je bio da neukom čoveku približi izvore znanja i filozofije. U predgovoru svog španskog prepeva Solomonovih izreka, koje naziva „najrečitijim skupom doktrina o društvenom redu i moralu“, kaže da se one veoma retko nalaze u kućama sefardskih Jevreja, jer je malo onih koji znaju hebrejski jezik, a i ti treba da se služe komentarima da bi mogli da shvate suštinu alegoričnih fraza. Rađi toga ih prevodi u stihu, na jezik koji je prijatan uhu, da bi čitalac mogao da ih čita sa uživanjem i da koristi „plodove mudrosti posejane na polju svetske književnosti“.

Pri oceni književnog rada Abrahama Kapona treba imati u vidu da sefardsko-jevrejska književnost u to vreme nije imala svoju tradiciju koja je piscima pružala oslonac. Sporadičnost u pojavljivanju pojedinih autora činila je da su oni bili samonikli u svom pozivu. Tako je i Abraham Kapon, spreman u rabinskim studijama, uz to sa opštim obrazovanjem koje je sam stekao u svom intelektualnom dodiru sa Zapadom, predstavljao neobičnu ličnost u sredini u kojoj je gotovo jedina lektira bila Biblija i molitvenik. U toj sredini strogih verskih tradicija Abraham Kapon je propagator evropske civilizacije, približava je narodu za koji i piše.

• Pored prepeva Solomonovih izreka na španskom jeziku, koje su objavljene u prvoj svesci njegovih „Poesias“ štampanih u Beču 1922. godine, druga sveska „Poesias“, iste godine štampana, sadrži zbirku pesama, epigrama i misli moralno-didaktičkog karaktera. Ranije je već bio objavio dva pozorišna komada i to:

„El Angustiador“, komad u tri čina, štampan u Sarajevu 1914. godine, i „Shivat-Sion“, komad u dva čina, pisan na hebrejskom jeziku u Sarajevu, a štampan u Beču 1921. godine. Sarađivao je u raznim jevrejskim časopisima i listovima Rumunije, Bugarske, Turske i Španije.

Bio je odličan poznavalac španskog jezika i kao takav proučavao jezik bosanskih Sefarada, beležio njihove poslovice i romanse. Na tom poslu sarađivao je i bio u stalnom kontaktu sa najeminentnijim filozofima i naučnicima Španije, dr Angelom Pulidom, autorom čuvenih dela o Sefardima, Ramonom Menendezom Pidalom, književnikom i akademikom, Manuelom Manrikom de Lara, akademikom i kompozitorom, i drugima.

Na žalost, lista Kaponovih rukopisa i radova nije potpuna. Poznato je da je iza svoje smrti ostavio 17 neobjavljenih rukopisa. U poslednjem ratu talas razaranja i uništenja kulturnih i materijalnih vrednosti poneo je sobom i ove neobjavljene rukopise, tako da je njegovo životno delo u svom najvećem delu skoro u potpunosti predato zaboravu.